

הקדמה

יותר ויותר בני נוער מהחברה הערבית מוצאים את עצמם, מהר מאוד אחרי הלימודים, נאבקים להישרדות כלכלית. העוני וריבוי המצוקה הכלכלית בה שרויה החברה הערבית, לצד היעדר המסגרות המתאימות לנוער אשר יכשירו ויטפחו אותם לשאוף ולפעול לעתיד טוב יותר, להם ולקהילה בתוכה הם חיים, מובילים יותר ויותר צעירים בחברה הערבית לחיות חיים ללא מיקוד, בניכור מחברתם וקהילתם.

השקעה במנהיגות מקומית הינה חשובה ביותר והכרחית מכיוון והינה ממוקמת במעגל הכי קרוב לתושב, ומהווה שכבת מנהיגות ראשונה עבורה שנמצאת בקשר ישיר והדוק עם התושבים ועובדת ישירות אתם. אותה מנהיגות עתידה להוביל את החברה ברמה המקומית, להוביל את השלטון המקומי ולפתח יוזמות חברתיות, תרבותיות, קהילתיות, ועסקיות לטובת היישוב במישורים השונים. ולכן, על בסיס זה, עיצוב וחיזוק של מנהיגות ויזמות מקומית צעירה יתרום בתורו לפיתוח הכללי-חברתי של היישוב והקהילה.

תנאי הכרחי לחיזוק מנהיגות ויזמות הוא פיתוח הכלים והיכולות האישיות של בני הנוער. אולם, לפיתוח מנהיגות מקומית דרוש יותר מזה. ישנו צורך לטיפוח תחושת השייכות של הצעירים ליישוב, לקהילה, לסביבה שלהם ולסוגיות המשפיעות על עתידם. כאשר משלבים שני מישורים אלה, כפי שהתכנית הזאת מציעה, הם הופכים להיות מנוע לצעירים ומובילים תהליכי העצמה ופיתוח, ומספקים להם כלים פרקטיים לפיתוח ויישום יוזמות חברתיות-קהילתיות.

התחומים בהם עוסקת התכנית

1. הכשרת ו/או טיפוח מנהיגות צעירה: תכנית זאת תעבוד על פיתוח מיומנויות חיים אישיות אצל הנוער הערבי, אשר יובילו לחיזוק בטחונם העצמי ולצמיחה אישית, כגון: ביקורת בונה, הקשבה פעילה, חשיבה ביקורתית, ביטוי עצמי, והתמודדות על סכסוכים ואתגרים. בנוסף: התכנית תקנה כלים ומיומנויות אישיים לעבודה באופן עצמאי ולעבודה כחלק מקבוצה, לקידום יעדים אישיים וקהילתיים/קבוצתיים, כגון: בניית פרויקטים, יזמות, שיתוף פעולה, עבודת צוות, בניית אמון ובניית קשרים ועוד.

2. קהילתיות: התכנית תעודד חיזוק הקשר של הצעירים עם הקהילה. דרך מפגש עם מנהיגים ופעילים מתוך הקהילה, התנדבות בתוך הקהילה, היכרות עם צרכי הקהילה והיישוב, ויוזמה ובניית פרויקטים קהילתיים התנדבותיים, אשר יפתחו הצעירים במהלך התכנית, הם יפתחו קשרים עם הקהילה ובתוך היישובים, יתרמו לקהילה ויפתחו קשרים יותר עמוקים אתה. בזכות הפרויקטים שיפתחו המשתתפים, הם ימשיכו להיות מעורבים בקהילה גם אחרי סיום התכנית.

מענה ייחודי וגיל אוכלוסיית היעד

כפי שהוזכר בהקדמה, התכנית עובדת הן על המישור האישי והן על המישור הקהילתי, שילוב ייחודי שנותן מענה למחסור במסגרות אחרות לטיפוח מיומנויות אלה, במיוחד הפן הקהילתי ההתנדבותי, והיזמות הקהילתית. אוכלוסיית היעד, היא גילאים 13-18.

תוצר התכנית

מעבר להגברת השייכות של המשתתפים לקהילה, המימניות האישיות שיפחתו/יחזקו במהלך התכנית והידע שירכשו בפיתוח ובניית פרויקטים, התכנית תאפשר פיתוח 5 יוזמות ופרויקטים קהילתיים, שמטרתם לשרת את הקהילה ולהמשיך את מעורבות המשתתפים בתוכה.

הזמן והאופן בו מופעלת התכנית:

התכנית תהיה מופעלת לאורך 25 מפגשים/מערכים שיתפרסו על 83 שעות, לפי הסילבוס המצורף.

מטרות והדגשים בתכנית:

1. לחזק את יכולות המנהיגות של אוכלוסיית הצעירים ולהעלות את המסוגלות ותחושת ה- "אני יכול" שלהם.
2. לספק כלים חינוכיים לנוער לפיתוח מנהיגות ויוזמות מקומית, יכולת תקשורת בין אישית, ביקורת בונה, ויוזמות חברתית.
3. שילוב הנוער בעשייה התנדבותית בתוך ארגונים מקומיים (בין אם גופי חברה אזרחית (עמותות, תנועות נוער וכו..) או מוסדות שקשורים למוסדות השלטון המקומי: רשות מקומית, מתנ"סים, מרכזי צעירים, וכו..).
4. יוזמה ופיתוח פרויקטים קהילתיים שישמרו על הקשר בין המשתתפים לקהילה ועל המעורבות שלהם בתוכה.

מקומו של הצוות החינוכי בתכנית

הצוות החינוכי יוכל להיות חלק פעיל בתכנית, לפי רצונו. אין ספק שמעורבות הצוות החינוכי תקנה הרבה תמיכה לתכנית ולתכנים שלה.

הצוות המלווה את התכנית

הצוות המלווה את התכנית הוא צוות מומחה בפיתוח מנהיגות אישית ומנהיגות ויוזמות קהילתית. הצוות משלב ידע בתחומים שונים: מנהיגות, תכנון פיתוח ובניית פרויקטים, הנחיית קבוצות, נוער וצעירים.

מקצועיות ועדכניות

הצוות המלווה הינו צוות מקצועי ומעודכן בשיטות לימוד חדשניות, שישולבו במהלך הלימוד, כפי שמוצג באבני הדרך בסילבוס של הכתבנית.

תקצוב התכנית

28,200 ₪ (תכנית בת 30 ש"ל הפרוסים על 15 מפגשים)

הערכת תוצאות התכנית

התוצאות של התכנית יוערכו בהתאם לפרויקטים שיצאו לפועל, משוב מהארגונים שנערכה בהם ההתנדבות, משוב של המשתתפים ומשוב של הארגונים שאימצו את הפרויקטים

סילבוס התכנית:

ההכשרה	שעות	מפגשים	
מערך הכשרה ראשון: מיומנויות אישיות מפגש ראשון: הצגת התכנית, תיאום צפיות, הכרת חברי הקבוצה בדרך אינטראקטיבית. מפגש שני: כישורים חברתיים, כישורים בין אישיים, ביקורת בונה והקשבה פעילה. מפגש שלישי: חשיבה ביקורתית, ביטוי עצמי. מפגש רביעי: התמודדות עם סכסוכים, אתגרים וחסמים.	8 שעות	4 מפגשים - הכוללים חומר תיאורטי, ויישום דרך משחקי תפקידים.	בניית קבוצה ותיאום ציפיות, הכשרת חוץ - ODT ומנטורינג.
מערך הכשרה שני: מנהיגות, יוזמה ויזמות מפגש ראשון: משמעות המנהיגות, מנהיגות אישית, מנהיגות קהילתית. מפגש שני: יוזמה, יזמות חברתית ועסקית וההבדל ביניהם. פיתוח רעיונות ליוזמות חברתיות מצד המשתתפים. מפגש שלישי: מפגש עם שני מנהיגים/ות קהילתיים/ות, וניתוח פעילותם לפי החומר התיאורטי שהועבר. מפגש רביעי: ביקור שטח לצפות בשתי יוזמות חברתיות בחברה הערבית.	10 שעות	4 מפגשים - המפגש הרביעי הוא מפגש יותר ארוך, ובמידת הצורך אפשר לחלקו לשניים.	פגישות של המשתתפים עם מנהיגים קהילתיים וביקורי שטח.
מערך הכשרה שלישי: שייכות ואחריות אישית וקולקטיבית מפגש ראשון: שייכות ואיך היא מתבטאת בעשייה, מידת ההיכרות של המשתתפים עם הסביבה שלהם, עם המוסדות המקומיים, ועם הצרכים החברתיים. מפגש שני: התנדבות כערך, חשיבותה ואיך היא מתבטאת בחברה הערבית. איך התנדבות מתקשרת עם שייכות, ואיך היא יכולה להיות דרך למענה על הצרכים שהוצגו במפגש הראשון. מפגש שלישי: המשתתפים יבקרו במוסדות השלטון המקומי, במטרה להגביר את מודעותם לקיומם של מוסדות אלה, איך הם משרתים את הקהילה ואיך הקהילה יכולה להשפיע על הפעילות של מוסדות אלה, ליעל אותה ולהתאים אותה לצרכיה. מפגש רביעי: המשתתפים יבקרו ארגונים מקומיים ללא מטרת רווח, וזאת במטרה להכיר את הפעילות ההתנדבותית מקרוב, להכיר חלק מהצרכים שארגונים אלה פועלים כדי לקדם או לשרת, להתרשם מחשיבות ההתנדבות.	10 שעות	4 מפגשים	לאחר ביקורי השטח כל משתתף יכתוב כתבה/טור על ערכים של התנדבותיות ומנהיגות ותפרסם באחד מהעיתונים המקומיים.
מערך הכשרה רביעי: התנדבותיות ועשייה קהילתית מפגש ראשון: חלוקה לקבוצות, בחירת מקום התנדבות ביישוב, ובניית תכנית התנדבות על הארגון/מוסד.	12 שעות	6 מפגשים	התנדבות מקומית בארגונים ובמחלקות הרשות המקומיות

			מפגש שני- שישי: בחלק זה יתנדבו המשתתפים בתוך הארגונים שבחרו בהתאם לתכנית שנבנתה. במקביל לשעות ההתנדבות במקומות ייערכו פגישות אישיות וקבוצתיות למשוך עם המשתתפים, הסקת מסקנות, הטלתן והתאמתן ושיוכן לחומר התיאורטי שנלמד.
	6 מפגשים	14 שעות	מערך הכשרה חמישי: תכנון פרויקטים קהילתיים מפגש ראשון: המשתתפים לומדים איך לתכנן, שלב אחרי שלב, פרויקט קהילתי התנדבותי, תוך יישום מה שלמדו עד כה, ומניסיונם המעשי בהתנדבות. מפגש שני- חמישי: פיתוח ובניית פרויקטים קהילתיים ע"י המשתתפים. מפגש שישי: הצג פרויקט בפני ועדה המורכבת מאנשים פעילים ביישוב- חברי מועצה, עובדי ארגונים חברתיים פעילים עצמאיים- אשר יוכלו להביע את דעתם על הפרויקטים. אירוע זה יאפשר, מצד אחד לגייס את התמיכה של הקהילה המקומית לפרויקטים, ומצד שני לחזק את תחושת השייכות של המשתתפים ליישוב, ובכך להגדיל את השיתוף פעולה במימוש הפרויקטים בהמשך. הפרויקטים יהיו בתחומים: (א)תרבות (ב)הגברת שותפויות (ג)מידה (ד)חינוך (ה)בינוי ערים ותשתיות (ו)תעסוקה וביטחון כלכלי.
מגוון רחב של פעילויות כוללות שימוש באמצעים שונים כגון סדנאות מוסיקה להבעת מושג עבודת הצוות באופן אומונטי, כמו כן הכנת צוות יחידת הבסיס לקראת ביצוע הפרויקטים (בניית כללי פעולה וחלוקת משימות).	4	10 שעות	מערך הכשרה שישי: שיתוף פעולה עבודת צוות ובניית אמון מפגש ראשון- שני: שלב זה יהווה הפסקה מתהליך בניית הפרויקטים, לבחינת הקשרים בין חברי הקבוצה, כהזדמנות ללמוד עוד כישורים בין אישיים החשובים להמשך עבודת הקבוצה. המשתתפים ילמדו על חשיבות בניית אמון ברמות שונות (רגשי, חברתי, כלכלי) ובניית קשרים בין המשתתפים וגורמים חשובים אחרים. מפגש שלישי-רביעי: המשתתפים ילמדו על הכלים והערכים בעבודת צוות, בניית יחסי אימון הדדי, בניית תכנית עבודה וחלוקת משימות, תרגילי סמכות, מדידת הצלחה ביקורת בונה ומעגל שיפור מתמיד, מחויבות אישית, עמידה בלוחות זמנים, רווח מול הפסד בעבודת צוות ומנהיגות קבוצתית קולקטיבית.
5 פרויקטים קהילתיים ימומשו, יהיה תיעוד של אופן המימוש ותיעשה הערכה ומשוב.	6 מפגשים	14 שעות	מערך הכשרה שביעי: התנדבותיות והוצאה לפועל של פרויקטים קהילתיים מפגש ראשון- שישי בשלב זה הוא כל קבוצת בסיס מעצבת את הפרטים הסופיים בפרויקט שלה ומממשת את הפרויקט בקהילה בתוך תקופה של חודש וחצי. במהלך הזמן הזה כל קבוצה צריכה לתעד את מימוש הפרויקט. בסוף כל פרויקט תיעשה הערכה מדידה ומשוב בעזרת סקרים ושיטות אחרות. בשלב הזה 5 פרויקטים קהילתיים ימומשו ויגיעו לכ 300-500 חברי קהילה. הצוות יעזור לזהות את הארגונים השונים שאפשר לשתף אתם פעולה כדי לממש את הפרויקטים ויודא שהפרויקטים לא דומים מדי אחד לשני ושפרויקטים שונים נוגעים בתחומים קהילתיים מגוונים (מידה, חינוך, תעסוקה וכו...) *מערך זה מותנה במימון הפרויקטים עצמם ע"י הרשות, וזה כרוך בתוספת עלות תקציב 1000 ₪ עבור כל פרויקט(ציוד והוצאות כל פרויקט), סה"כ 5000 ₪ לחמשת הפרויקטים. או

לחלופין, הפרויקטים לא ימומשו, ויוחלפו להיות שעות פרקטיקום בארגונים המקומיים, בתיאום עם הרשות.			
סיום שנה	5 שעות	מפגש אחד	אירוע סיום ותוצאה של הפרויקטים. חוברת פרויקטים של הדברים שנעשו והערכה של האופן בו הפרויקטים מומשו.
כל משתתף מקבל תעודת הוקרה על ההשתתפות ועל הפרויקטים הקהילתיים שהוציא לפועל. יתקיים אירוע גדול לסיום השנה שבמהלכו יהיה את חלוקת התעודות והצגה של הפרויקטים שנעשו. אירוע כזה יכול 200-400 משתתפים בנוכחות ראש המועצה ועובדיה.			

סה"כ 25 מפגש, 83 שעות.

הערה : התכנית תהיה מופעלת לאורך 25 מפגשים/מערכים שיתפרסו על 83 שעות, לפי הסילבוס המצורף.

עלות התכנית : 24,900 ₪.